

Korint 1 adi letama pakanama

Pol na waikaiwama

Kapore yau banagama Korint nopone miemienimima,

¹ Taugu Pol, Yesu Keriso na taunoyama, Mamaitua ya yokoegu be ya vinegu da taugu apasol, Mamaitua varinama verenama yà rauguguyena. Taugu be turadama Sostenes

² mate uma letanama ka girugirumina, taumi Mamaitua na ekalesiama Korint nopone miemienimima ġaromie. Mamaitua tauwai sumāga dobu matabuna ya vinedina, taudi vutudi Keriso isane tawai sumāga be ta moimoiragina. Be taumi mate Yesu Keriso ya kawa babaumi be ya vinemi da taumi tauna ġaroġaronama. Tauna taudi be tauda matabuda dà Badama.

³ Mamaitua Tamadama be Bada Yesu Keriso adi raukivivere be adi subama ġaromie.

⁴⁻⁵ Raġon matabuna taugu Mamaitua yàwai kai-wena taumi aubaimima, baninama tauna Yesu Kerisoe puyo totoi ya utemina. Tauna yai guyauemi da taurauguguya veredima ya utemina, be taumi ami kataima ya morabana.

⁶ Koya kita, boni è riuemina da Keriso uma yabedima aubaimima e voiedina.

⁷ Tauna Arua puyonama matabudi ya utemina, be yodi taumi nuatauġa koi rabana naumeki da Yesu Keriso dà Badama e verau munaġana.

8 Tauna e kawa rewapanimi da ami waisumaǵe nam ko beku, be na raǵanie tokare nam aitau teneteneǵina da ei wavumi.

9 Mamaitua tauna patupatutunama, be ya vinemi da taumi natunama dà Badama Yesu Keriso mate koi rawateǵeimina.

Dariǵa ekalesia nopone

10 Yau bana, dà Badama Yesu isane yà riuriu vavasaǵemina da nam taumiǵa koi kawa riuriu. Taumi sibo koyai anina tenaǵa da nuenuemima be ami noǵotama sibo koyai tenaǵedina, be nam sibo koya dariǵa munaǵemi.

11 Banaga ǵesaudima Kloi na vadae miemienidima ai variguna da taumi kowai kawa riuriuna.

12 Taugu aba yà riuriuemina inam uma: Ōgesaumima ko riuriuna, “Taugu Pol yàwai muriwatanena”; be ǵesaumima, “Taugu Apolos yàwai muriwatanena”; be ǵesaumima, “Taugu Pita* yàwai muriwatanena”; be ǵesaumima, “Taugu Keriso yàwai muriwatenena”. Taumi inam aba kowai tubugi?

13 Keriso nama ya dariǵa munaǵe, bo? Pol tauna vutuna aubaimima a tuparatu, bo? Taumi Pol isane koya babataito, bo?

14 Taugu èi nuavere da nam aitau ei babataitona, be Gaiyas da Krisipas taudiǵa èi babataitodina,

15 be nam aitau tenaǵa dobudi kwa riuna da taugu isague kuya babataito.

16 O riukaua, taugu yodi è noǵotina da Stepen be na vadama banegidima mate èi babataitodina.

---

* **1:12:** Gurik bonane ya riuna: Kepas

Be uma taudi muridie nam aitau e noğotina da èi babataitonā, ibewā.

Korosi varinama

¹⁷ Keriso nam waibabataito aubainama i riuporeguna, ibewā da vari verenama rauguguyenama aubainama. Be taugu nam nuauyauya banegidima maika yau rauguguye yà gwayemi. Ibewā, nam i vere da taugu banaga yà gwayedi be tai sumāgegu, ibewā be taudi korosi varinama verenama vutuna sibo ai sumāgenā, baninama vari verenama inam yai rewapanā vavasağana.

¹⁸ Be katai banegidima ġarodie korosi varinama kitama maika kabe giu yabayababa. Be tauda Mamaitua yai yawasanidana, tauda tè kataiena da uma varinama inam Mamaitua na rewapanā ewai mağatarina.

¹⁹ Be girugiruminama poranama umanama ya riuna,

“Taugu tokare banaga adi nuauyauyama yà kawa gewegewedi,

be adi kataima mate taugu yà vayağotidina be tai kavena.”

²⁰ Ko kita, rağan matabuna katai be nuauyauya banegidima Mamaitua na kedama tauwane-nama, taudi yodi değ? Mamaitua ya voie da taudi adi nuauyauyama ya kawa buedina,

²¹ vutuna aubainama taudi adi nuauyauyae nam Mamaitua ti banavina. Avedi da vari verenama kitanama maika wainua buabuanama, Mamaitua ya voie da banaga vari verenama a rau-guguyena, be dobudine aitaugā awai sumāgenā, taudi yawasana a banavina.

²² Jius banegidima taudi mataira kitanama ta
goegoena, be eteni banegidima nuauyauya ta
wanewanena,

²³ be tauda Keriso tupatuparatunama tà rara
raru guguyena. Vutuna aubainama Jius taudi
nuedima tawai medina, be eteni banegidima ta
nōgonogotina da tauda kabe tè buabua.

²⁴ Be tauda Jius be eteni banegidama aitaugà
Mamaitua ya yokoyokoedana tauda Kerisoe, Ma
maitua na rewapanama be na nuauyauyama tè
kataiena. Baninama Kerisoe tauda Mamaitua tè
banavina.

²⁵ Mamaitua na kedama kitedima maika kabe
wainua buebuedi, be yāgoro tauda ̄garode na
kataima ya sāga vavasāgana. Be avedi da
Mamaitua na rewapanama kitanama kabe
vogwāgegwâgedi, be yāgoro tauna yai rewapanama
vavasāgana, nam banaga adi rewapanama
maika.

Mamaitua nema banaga e vinevinedi

²⁶ Yau bana, ko kita munāgemi, taumi aitaugà
Mamaitua ya yokoyokoemina. Banaga matedie
taumi nopomie nam banaga toitoi katakataidi, bo
banaga dosidi, bo aitau waiguyaue tubutubugina.

²⁷ Mamaitua banaga buebuedima ya vinedina
da katai banegidima ei tunimayāgidina, be kamai
banabanaga ya vinedina da waibada dosidima
banegidima ei tunimayāgidina.

²⁸ Be kitatuagai banegidima Mamaitua ya vine
dina da banaga dosidima e kawa gewegewedina.

²⁹ Mamaitua nama ya voiana, baninama tauna
nōgone nam aitau e kawa sāge munāgena.

30 Mamaitua ya voiemi da taumi Yesu Kerisoe ko miamiana. Taune nuauyauya tè banavina, baninama taune Mamaitua ya kawa didimanida, ya kawa babauda be yai yawasanidana.

31 Vutuna aubainama girugiruminama e riuriuna, nama tà voiana:

“Nam aitau taunaḡa e kawa saḡe munaḡe,
ibewa be Bada tauna e kawa saḡena yaba
matabuna aubainama.”

2

Keriso tupatuparatunama varinama

1 Yau bana, raḡanine taugu ġaromie è tavana, taugu nam gwaya giudima be nuauyeuyedima e ragaudi be ġaromie Mamaitua varinama e rau-guguyena.

2 Ibewa, be yau ogama è taraḡina da Keriso tupatuparatunama, taunaḡa sibo è rauguguyena.

3 Be raḡanine taugu taumi ġaromie mate, taugu ma nairigu be ma gusugusugu.

4 Be vari è rarauguguyena, nam nuauyauya banegidima maika è rarauguguyena da sibo è gwayemi. Ibewa da taugu Arua Babau na rewapanama ġaromie èi maḡatarina.

5 Baninama taugu yà ġoēgoena da ami waisumaḡama Mamaitua na rewapanae e tubuḡana, be nam taugu yau nuauyauya.

Arua na nuauyauyama

6 Tauwai sumaḡa aitauḡa adi noḡotama bagibaginama taudi a kataiena da yau giuma nopone inam Mamaitua na nuauyauyama ya moḡavuna, be nam uma dobunama na nuauyauya, bo dobu

babadidima adi nuauyauya, ibewa. Taudi tokare matabudi ta nuayağotana.

⁷ Mamaitua na nuauyauyama taugu yà rau-guguyena. Muriğà da Mamaitua dobu ya voiena, tauna na ogama ya taraginà da tokare tauna na waiguyauma e dariğedanà. Be uma oganama bonideğò be semosemoe ya kenakenana.

⁸ Dobu babadidima matabudi Mamaitua na nuauyauyama nam ti kataiena, be değoda ti kataiena, tokare nam sibo neneğara Badanama a tuparatu.

⁹ Be taudi nam ti kataiena, baninama girugiruminama porane e riuriuna nama,

“Mamaitua yaba veredima ya vokaukauuedina,
taudi aitaugà tauna tauwai nuapağoenama
aubaidima.

Be uma yabedima nam airağan aitau i kita bo i
vaiena.

Be nam aitau yabanama i nu-
anoğonoğotena.”

¹⁰ Be tauda ğarode uma yabedima Arue Mamaitua yai mağataridina, baninama Arua Babau tauna Mamaitua na noğotama semosemodima matabudi ya kataiedina.

¹¹ Inam kauinama teneğinama nama banaga. Nam aitau banaga nophonama ima katakataiena, ibewa da banaga na aruama taunağà. Be inam kauinama teneğine nama Mamaitua. Nam aitau Mamaitua nophonama ima katakataiena, ibewa da Aruinama taunağà.

¹² Be tauda aba Mamaitua e uteutedana tokare tà kataiedina, baninama tauna Aruinama ya utedana aubainama be nam dobu aruine.

13 Vutuna aubainama nam banaga adi nu-auyauyaе kama raraу guguyana, ibewa da Mamaitua Aruinama aba ewai kataiemaina, nama Arua na riukauama ka raraу guguyena.

14 Banaga aitaúga ñarodie nam Arua Babau, taudi yaba Mamaitua Aruinama ñarone be ta yovoyovona, taudi nam timawai aninedina, baninama taudi ñarodie anikitanama kabe yaba wainua buebuedi, vutuna aubainama nam tima katakataiedina. Mamaitua na kauama matabudi Arue sibo tè kita wairuvedina.

15 Banaga aitau nopone Arua Babau e miamicana, tauna tokare banaga be yaba matabudi e kita wairuvedina, be nam ai banaga teneteneñina da tauna ta kita wairuva.

16 “Aitau Bada na noñotama ya kataie da tauna sibo Bada ya raukure?”

Be Keriso na noñotama Arue tauda tè pañona.

3

Tauwai sumaga adi noñotama yañoro nam i porana

1 Yau bana, taugu noñone è tavana, taugu nam e giuemina maika Arua banegidima ñarodie è giugiuna nama, ibewa da yau giuma maika dobu banegidima ñarodie, baninama Kerisoe taumi yañoro wawaimima.

2 Vutuna aubainama susu* è utemina, be nam kani badobadonama e utemina, baninama taumi nam teneteneñimi. Be yodi taumi yañoro ami noñotama nam teneteneñina.

---

* **3:2:** ‘Susu’ be ‘kani badobadonama’ inam waikatakatai.

3 Taumi yaḡoro dobu banegidima maika, baninama taumi yaḡoro nopomima unura be waikawa riuriu ya moḡavuna. Taumi ko miamiana kitemima maika kabe banaga ḡoma.

4 Deḡoda waria kwa riuna, “Taugu Pol yàwai muriwatanena”, be waria kwa riuna, “Taugu Apolos yàwai muriwatanena”, inam kauine taumi ko voivoiana maika kabe banaga yababayaba.

5 Naumeki da yodi Apolos tauna aitau? Be Pol tauna aitau? Tauma taunoya ḡoma. Tauma kè kaisagumi da taumi kowai sumaqana. Tauma tenatenaḡaḡa ama noyama aba Bada ya riurie-maina nama ka voivoiedina.

6 Taugu pesi è kumana, be Apolos tauna pesi yai kutuvina, be Mamaitua yai gogona.

7 Vutuna aubainama aitau da taukuma be tauwai kutuva, taudi inam nam aiyaba, be Mamaitua tauna pesi tauwai gogonama, tauna vutuna inam kaua dosinama.

8 Taukuma be tauwai kutuva taudi ta noya tenaḡana da adi noyama votanama e tubuḡana, be tokare adi noyama na ruvae nama adi mae-sama ta paḡona.

9 Naumeki da tauma yodi Mamaitua na taunoyama. Be taumi Mamaitua na sipi, be you na vadama.

10 Mamaitua na raukiviveree kamda noyanama ya uteuteguna da taugu Mamaitua na tuatuama yeku èi midiridina, be banaga ḡesaudima uma yekunama debane vada a keridina. Be tauda matabuda sibo tè kita kaue da nema sibo vada tè keri bakedina.

11 Be Mamaitua na yekuma inam Yesu Keriso. Vutuna aubainama nam aitau teneteneğina da yeku ġesaudima ei midiridi ekalesia kerinama aubainama.

12 Be yodi tauwai sumaġa tabu be tabu uma yekunama debane Mamaitua na vadama a kerina. Ġesaudima adi rauvada kerima purepuredima inam gold, siruva be yeku waimatakanikandima. Be ġesaudima adi rauvada kerima purepuredima inam kai, mui pokidima be reġi.

13 Be Bada na raġanie tokare uma noyedima adi verema tà kitedina. Dobudine Mamaitua adi noyama kai karakaratine e raurubudina, be banaga tenatenaġaġa adi noyama na verema e kitedina.

14 Be deġoda aitau na vadama kai nam e kara goru, tauna tokare na maesama e paġona.

15 Be aitau na vadama kai e kara goruna, naumeki da na noyama matabuna ya kovina. Tauna kabe kai menane be i tavatava, taunaġa tokare e yawasanana be na noyama matabuna kai e kara goruna.

16 Koya kataie bo ibewa da taumi Mamaitua na vadama, be Aruinama taumi nopomie e miamiana?

17 Be aitau da Mamaitua na vadanama e kawa gewagewana, Mamaitua tauna mate e kawa gewagewana. Baninama Mamaitua na vadama inam babaunama, be inam vadanama vutuna taumi.

Mara nuauyauyana be dobu nuauyauyanama†

18 Nam koi kaikaiyovu munağemi! Değoda tam aitau kwa noğonoğotina da banaga matedie tam nuauyauya banegimma. Naumeki da tam sibo banaga matedie kuya voia munağem da tam kabe buabuam, yodibe Mamaitua matane tam tokare nuauyauya banegimma kwa tubuğana.

19 Baninama Mamaitua matane banaga adi nuauyauyama inam ya bua kauana. Maika girugiruminama porane ya riuna umanama, “Mamaitua taudi adi nuauyauyae ya tikonidi be a bekuna”;

20 be,

“Bada banaga adi noğotama ya kataiedina da taudi a bua kauana.”

21 Vutuna aubainama banaga ami nuauyauyama aubainama nam ko seğara munağemi, avedi! Yaba matabudi inam taumi ġaromima.

22 Avedi da Pol bo Apolos bo Pita bo dobu bo yawasana bo guri bo yaba yodi ta tubutubuğana bo tokare ta tubuğana, matabudi inam taumi ġaromima,

23 be taumi inam Keriso ġaroğaronama, be Keriso tauna Mamaitua ġaronama.

4

Bada taunağā apasol e kitakita wairuvedina

---

† **3:17:** Vers 18-23 nōpone ‘dibu nuauyauyanama’ inam banaga aitauğā dibu na ġoanama kauidima tauvoiedina. Maika soi, bo maika boita taurauduneedima, bo maika vaivai tauwai tarapiriedima, be nama dibu kauidima ġesäudima mate.

¹ Taumi sibo koya kitamaina maika Keriso na taunoyama. Tauna ya birimai da Mamaitua na riukauama semosemodima taurabedima.

² Tauma tauwai rabaraba. Vutuna aubainama sibo kēi patutu kauana.

³ Be deḡoda taumi ko etaregu bo banaga ġesaudima ta etaetareguna, inam nam ama siesievina. Be taugu mate nam ama etaetara munaġeguna.

⁴ Be avedi da yau noġotama didimaninama, be yaġoro tokare Mamaitua e kita wairuvaguna da taugu naumeki bo ibewa.

⁵ Vutuna aubainama nam ko etara dokadoka, be koi raba da Bada na kaba verauma raġaninama e tavana. Raġanine Bada e dobina, tauna yaba matabudi waikupikupie kenekenedima e rawayanedi be banaga matabudi ta kitana, da banaga tenatenaġaġa nuanama noponama nema maika kitana. Yodibe banaga matabuna ta kataie da aba aubainama tauda Bada na noyama tè voivoie. Dobudine Mamaitua tauda tenatenaġaġa dà noyama na ruvae nama e kawa saġedana.

⁶ Yau bana, taugu yà ġoegoena da ami noġote yà sagumina. Vutuna aubainama taugu inam giunama Apolos be taugu tunimaie è boruna da taumi tauma rabui ko noġotimai, be buka aba e riuriuena, nama koi muriwatanena. Vutuna aubainama taumi nam banaga tenaġa isanama ko kawa saġe be ġesaunama isanama ko boru waiyovoġe.

⁷ Yau bana, nemanama? Tam aitau ya voiem da banaga dosimma kabe ku miamia? Tam yaba

matabuna Mamaitua ġarone kuya paġona. Be aba aubainama yodi kwa voivoiena da kabe tam mabime ku paġopago?

8 Taumi ko noġonoġotina da Arua na puyoma matabudi kabe kaite koya ragaudi? Taumiġa agunai Mamaitua matane koyai guyauna, be tauma ibewa. Taugu yà ġoeġoena da taumi sibo koyai rawaguyau, yodibe tauma mate sibo këi rawaguyau.

9 Anikitanama taugu ġarogue, tauma apasol Mamaitua ya voiemaina da tauma kabe kamai banabanaga. Anea be banaga matabudi ta kitamai be ta riuriuemaina da tauma gurigurimaima.

10 Taumiġa banaga nuanuauyauyemima be Keriso kana taiye tauma banaga buabuamaima. Taumi ami waisumaġama agunai yai rewapanā kauana, be tauma ama waisumaġama ya gwaġana, bo? Banaga taumi ta viviviviremina be tauma ta kitakita tuaġaiemaina.

11 Raġan toitoi tauma kani e karakaratimai, nuamaima e ġasaġasara, ama garama ta gewagewa, banaga ta riġariġa vireviremaina. Nam ama kaba miama deġo,

12 be raġan matabuna nimamaie ka noyanoya gurata da aba ka banabanavina. Raġanine banaga ta kunukunuremaina, tauma waiaiaina ka uteutedina, be raġanine banaga ta raraukivi gewegewemaina, tauma ka kenakena porena.

13 Raġanine banaga tawai menemaina, tauma giu veredie taudi mate ka giugiuna. Tauma maika uma dobunama na yoġiyoġima, be banaga matedie tauma maika mui.

14 Taugu uma yabedima yà girugirumidina nam sibo yà voiemi da ko tunimayağā, ibewa! Taugu yà girugirumana taumi nuemima yà boruna, baninama taumi taugu yau seda yağama aubainama.

15 Avedi da taumi taurabemima 10 tausand nama, be tametamemima nam ti toina. Be taugu rağanine vari verenama ġaromie è rarauguguyena, inam rağanine Yesu Kerisoe taugu taumi tamemima è tubuğana.

16 Vutuna aubainama yà riuriu vavasağemina da taumi taugu koi tupotupoğaneguna.

17 Inam vutudi aubaidima taugu natuguma Timoti, nuaguma taupağonama, è riuporena ġaromie. Tauna patutu baneginama Bada ġarone be tauna taugu yau yawasana matabuna Yesu Kerisoe ei kataimina, inam vutuna ekalesia matabudi nopodie è rarauguguyedina.

18 Taumi ġesaumima ko rarauguguyau be ko noğonogötina da taugu nam kabe ġaromie yà tava.

19 Ibewa, değoda Bada e ġoena nama, taugu rağan ġaubonağā taumi ġaromie yà tavana. Yodibe taugu rauguyaguyau banegidima yà kitedina da taudi ġarodie rewapanamate bo ta giugiu yababayaba.

20 Baninama Mamaitua na waiguyauma inam nam giu taunağā. Ibewa da rewapanamate.

21 Yodi taumi aba ko ġoeğoe? Taugu yà verau be yà kovoğimi, bo wainuapağō be voyağota mate yà verau?

5

Waikawa badara ekalesia nōpone

1 Taugu varimima è vaiena da taumi nopomie banaga tenaḡa e ġeraġerana. Tauḡoma tenaḡa na kavarama mate tawai kawa badarana. Inam kauinama ya gewagewa vavasaḡana, eteni banegidima nam nama tima voivoiana.

2 Be taumi yaḡoro ko rarau guyaguyau, bo? Taumi inam kauinama aubainama sibo koyai nu-aboya kaua, be inam tauḡominama sibo ekalesiae be koya boru dobiġena.

3 Avedi da taugu nam tubuġe ġaromie be Arue taugu taumi mate be kaite uma tauḡominama è etarena.

4 Raġanine taumi dà Badama Yesu isane kowai rawateġeie, taugu Arue taumi mate be dà Badama Yesu na rewapanama mate poude,

5 dobudine inam tauḡominama Seitan nimane ko boru da Seitan tauna tubuġinama e kawa gewagewana. Be Bada na raġanie Mamaitua inam tauḡominama aruinama tokare agunai ei yawasanina.

6 Inam kauinama aubainama nam i verena da taumi sibo koya rauguyaguyau. Koya kataie bo ibewa da yist ġaubaġonama tokare buredi matabuna e sasanana?

7 Vutuna aubainama yist ko kaipore da taumi maika buredi ġoma ko miana, be nam yist mate. Ko noġoti da Keriso tauna Naġopore puyonama, be tauna taumi ġaromie ya gurina da yodi taumi inam maika buredi ġoma, nam yist mate.

8 Vutuna aubainama yist matabuna ko kaiporena, inam vutuna gewagewa be mira. Be ko miana waipatutu be riukaua banegidima maika.

9 Taugu è girumana taumi ġaromie da ġera banegidima nam sibo mate koyai popo.

10 Taugu yodi nam eteni banegidima ama giuguedina, ibewa. Avedi da taudi ta ġeraġera, tawai gogo, ta danedanene bo kokoitau ta rarau duneedina. Deġoda nama sibo è riuemina, taumi tokare uma dobunama sibo koya dobi porena.

11 Ibewa, be aitaūga ta riuriu munaġedina da taudi Keriso tauwai sumaqenama, be yaġoro taudi ta ġeraġera, tawai gogo, kokoitau ta rarau duneedi, tawai mena, ta tegotego bua bo ta danedanenena, taudi vutudi nam taumi mate sibo koyai popo bo nam mate koya kani gogona.

12 Tauda eteni banegidima nam sibo tè kita wairuvedi, be ekalesia banegidima taudi sibo tè kita wairuvedina.

13 Mamaitua taunaġa eteni banegidima e etaredina. Be inam tauġominama ġeraġeranama inam taumi ami noyama da ko etare be ko boru dobigena.

6

*Tauwai sumaq a nam sibo adi banagama
ġesaudima a etaredi*

1 Deġoda taumi aitaūga turamma turamma ġarone piripiri e kenakenana, taumi sibo tauwai sumaq a ġesaudima ġarodie koya naġo da taudi ai tara piriemina. Be gewagewa tauwai tarapirienama nam waiwaisumeġina ġarone nam ko naġo da ei tarapiriemi.

2 Koya kataie bo ibewa da taumi Mamaitua na damma tokare dobu matabuna ko etarena?

Be yodi taumi nam teneteneğina da piripiri ġauġaubodima sibo ġaromie koyai tarapiriedi, bo?

³ Ko noġoti da tauda tokare anea tà etaredina! Vutuna aubainama taumi mate piripiri ġauġaubodima ġaromie, sibo koya kawa didimandina.

⁴ Be yodi deġoda turamma turamma ġarone piripiri e kenakenana, aba aubainama banaga nam waiwaisumeğima ko vinevinedina da taudi sibo a etaremina? Inam kauinama nam i verena, baninama taudi nam ekalesiae tima miamiana.

⁵ Uma kauinama aubainama taumi sibo koya tunimayaġana, baninama taumi nopomie nam aitau tenaġa teneteneğina, da tauna tokare tauwai sumaġa ei tara piriedi.

⁶ Aba aubainama taumi tauwai sumaġa tau-miġa ko etaetara munaġemi? Be aba aubainama uma kauinama eteni banegidima noġodie ko voivoiedi? Inam kauinama ya gewagewa kauana.

⁷ Taumi ko etaetara munaġemina, uma kauinama ewai maġatara da ami waisumaġe kaite koya bekuna. Raġanine banaga gewagewa ta voivoienha ġaromie, taumi tokare nam koya dami pore? Bo deġoda banaga ta kaikaiyovu emina, taumi tokare nam koya vaia pore?

⁸ Be avedi da taumi tauwai sumaġa, be taumi yagoro ko kawakawa gewegewemi, be kowai kaikaiyovu munaġemina.

⁹ Ko noġoti da banaga gewagewa tauvoienama taudi tokare nam Mamaitua na waiguyauma no-pone ta saġa. Nam koi kaikaiyovu munaġemi!

Değoda banaga ta badabadara, kokoitau ta raraun duneedi, ta ġeraġera, bo değoda tautaugoma taudiġa tawai kawa soġa, bo waiwaiivi taudiġa tawai kawa soġa,

¹⁰ bo taudanedenanene, tauwai gogo, tautegote-gobua, tauwai mena bo tauwai kaikaiyovu, uma banegidima matabudi tokare nam Mamaitua na waiguyauma nopone ta saġa.

¹¹ Be noġone ġesaumima uma kauidima nama koya voivoiedina. Be yodi taumi Yesu Keriso kosinine ya koġemina, be Arua Babau nopomie e miamiana. Vutuna aubainama Mamaitua yodi yai aninemina.

Tubuġidama inam Arua Babau na vadama

¹² Banaga ġesaudima ta riuriuna umanama: “Yaba matabuna Bada nam imawai ġakedina, taugu ġarogue teneteneġinama da aiyaba ya voiena.” Inam riukaua, be nam yaba matabudi tokare ta sagumi da ko mia kaua. Taugu teneteneġinama da uma yabedima matabudi ya voiedina, be taugu nam ama ġoeġoena da uma yabedima tai badegu.

¹³ “Kani inam kapo aubainama, be kapo inam kani aubainama”. Inam riukaua, be Mamaitua inam taudi tokare e kawa gewegewedina. Be badara inam kaua ġesau. Tubuġidama inam nam badara aubaina, ibewa! Tubuġidama inam Bada na noyama aubainama, be Bada tubuġidama ewai badena.

¹⁴ Mamaitua na rewapanae tauna Bada Yesu gurie be ya kawa midisuġu munaġena,

aubainama tauna tokare tauda mate e kawa midisugu munağedana.

15 Ko noğoti da tubuğimima inam Keriso ragaraganama. Vutuna aubainama nam airağan taubadabadar mate koi rawateğei, baninama tubuğimima inam Keriso ragaraganama.

16 Taumi koya kataie bo ibewa da banaga aitau tubuğinama taubadabadar mate tai rawateğeidina, inam yodi tubuğe taudi tenağga. Baninama girugiruminama poranama umanama e riuriuna, “Taudi rabuidi tokare tubuğe tenağga.”

17 Be aitaugga Bada mate ta rawateğeidina, taudi tokare Arue tenağga.

18 Vutuna aubainama badara, naumeki da ko gose pore! Gewagewa ġidoidima taudi ġavoe ta kenakenana, be yağoro gewagewa. Be badara inam tubuğimie kenakenana, aubainama tubuğimima ko kawakawa mira vavasağena.

19 Tubuğimima inam Arua Babau na vadama. Mamaitua tauna Arua ya utemina, be yodi inam Aruinama nopomie e miamiana. Taumi nam mabimie komawai bademina.

20 Taumi maesimima ya moraba kauana, be Yesu Kersio ya gimerimina. Vutuna aubainama tubuğimie Mamaitua ko vivirena.

7

Nağ i na kauama

1 Taumi letae aba koya riuriueguna, vutuna yodi ya paribeemina:

Inam ya verena değoda banaga nam tai nağı.

2 Be baninama badara yababayaba kana taiye, naumeki da tauğoma sibo mabine na waivima ya

naḡina, be waivi sibo mabine na tauḡomama ya naḡina.

3 Be tauḡoma sibo naḡi na yawasanae na waivima ḡarone ya miana, be waivi sibo naḡi na yawasanae na tauḡomama sibo ḡarone ya miana.

4 Waivi tubuḡinama nam taunaḡa imawai badena, ibewa da tauḡoma ewai badena. Be teneḡinama nama tauḡoma, tubuḡinama nam taunaḡa imawai badena, ibewa da waivi ewai badena.

5 Nam tamḡa kwa taudidi munaḡem! Be deḡoda koi anina munaḡemina, naumeki da dobudine raḡan ḡaubonaḡa ko taumiana, moiragi aubainama. Be murine koi rawategei munaḡemina da Seitan ami gwaḡae nam e rau-rubumi, be taumi tokare nam badare ko beku.

6 Uma kauinama nama yà riuriuemina, inam sagumima aubainama. Be inam nam Bada na riuvavasaḡa, ibewa.

7 Taugu yà noḡonoḡotina da banaga matabudi sibo maika taugu, be banaga tenatenaḡaḡa adi puyoma tabu be tabu Mamaitua ya utedina.

8 Be aitaugā da kaiyababa bo nam wainaḡidi, taudi inam ya verena da nam sibo ai naḡi, be taudi sibo a mia ḡomana maika taugu.

9 Be aitaugā da adi noḡotama e vovo gwaḡagwaḡana, naumeki da tai naḡina. Baninama ya verena da taudi tai naḡina be nam badara nuedima e raupotipotie.

10 Be naḡi banegidima aubaidima inam Bada na riuvavasaḡama yà riuriuedina: Waivi na badama nam sibo ya gose.

11 Be deḡoda tauna na tauḡomama kaite ya gosena, naumeki da nama sibo ya miana, be nam sibo tauḡoma ġidoi ya naġi munaġe. Be ya verena da na tauḡomama mate sibo ai nuavere munaġa be a mia tenaġħana. Be teneġinama nama tauḡoma na waivima nam sibo ya gose.

12 Be avedi da Bada uma kauinama nam i giuena, be yaġoro ġesaumima taugu yodi yà riuemina umanama: Deḡoda aitau tauwai sumaġa na waivima nam tauwai sumaġa, be tauna yaġoro e ġoeġoena da na badama mate sibo a mianana, inam naumeki da tauḡoma na waivima mate nam tai gosaġa.

13 Be deḡoda aitau tauwai sumaġa waivinama na tauḡomama nam tauwai sumaġa, be tauna yaġoro e ġoeġoena da na waivima mate sibo a mianana, inam naumeki da waivi na tauḡomama mate nam tai gosaġa.

14 Be deḡoda tauḡoma nam waisumeġħina, tauna yaġoro banaga babaunama, baninama na visarama tauna tauwai sumaġa aubainama. Be deḡoda waivi nam waisumeġħina, tauna yaġoro banaga babaunama, baninama na tauḡomama tauna tauwai sumaġa aubainama. Be deḡoda uma kauinama nama ibewa, ami sedama Mamaitua matane a miramirana, be yodi taudi seda babaudima.

15 Be deḡoda nam waisumaġa baneginama waigosaġa e ġoena, naumeki da e naġo. Deḡoda uma kauinama nama e tubuġħana, dobudine tauwai sumaġa tauna nam sibo yai kaikaididi. Mamaitua e ġoeġoena da tauda subae tà mianana.

16 Baninama tam waivi nam ku kataiena da am

badama kwai yawasani bo ibewa. Be mate tam taūgoma nam ku kataiena da am visarama kwai yawasani bo ibewa.

Mamaitua ya vinevinemina, ruvane nama ko miana

¹⁷ Tenatenāgāgā Mamaitua ya riuriuem, be ami puyoma ya uteutemina, nama ruvane ko miana. Banaga matabuna ekalesia nopodie yà riuriuedina da umanama sibo a voiana.

¹⁸ Aitau da kopitom ya pāgonā, naumeki da tauna nama sibo ya miana. Be aitau da kopitom nam i pāgonā, naumeki da tauna nama sibo ya miana.

¹⁹ Mamaitua matane kopitom inam nam aba, vutuna aubainama dēgoda banaga kopitom ya pāgo bo ibewa, inam nam aba. Be Mamaitua na riuvavasāgama sibo tè voteyeteyedina, inam vutuna yaba dosinama.

²⁰ Taumi tenatenāgāgā Mamaitua ya vinevine-mina, nama ko miana.

²¹ Dēgoda Mamaitua ya vinem da tam taunoya yababa, inam naumeki, nam kwai nuaboya. Be dēgoda tam keda kwa wanewanena da tam waitau noyayababa sibo kuya gosena, naumeki da nama kwa voiana.

²² Rāgānine banaga taunoya yababayaba, be Bada ya vinedi da taudi tauna na banagama, inam rāgānine Mamaitua matane taudi nam banaga adi taunoya yababa, ibewa da taudi yodi Keriso na taunoyama. Be tenēginama nama, aitaugā nam banaga adi taunoya, be tauna yāgoro Keriso na taunoyama.

23 Maesimima ya moraba kauana, be Yesu Kersio ya gimerimina. Vutuna aubainama taumi nam sibo banaga aubaidima koyai taunoya yababayababa.

24 Yau bana, vutuna aubainama taumi tenate-naḡaḡa Mamaitua ya vinevinemina, nama ko miana.

Yarayaraga be guguini adi giuma

25 Yarayaraga be guguini aubaidima Bada na waiḡakama nam ḡarogue ima kenakenana da yà riuedi. Be Mamaitua na raukiviveree tauna ya sagugu da taugu banaga waipatutuguma. Vutuna aubainama umanama yà raukuremina:

26 Baninama yodi raḡan piripiridima aubainama, ya verena da taumi sibo nam koyai naḡi.

27 Deḡoda kaite kuyai naḡina, nam am waivima kwa gose. Be deḡoda nam kui naḡina, naumeki da nam waivi kwa wane.

28 Be deḡoda tam yaraga be kwai naḡina, inam nam gewagewa kuma voivoiena. Be teneġinama tam guguini be kwai naḡina, inam nam gewagewa kuma voivoiena. Be deḡoda taumi koi naḡina, tokare taumi piripiri ko bana-vidina. Be taugu yà ḡoeḡoe da uma kauidie yà duḡumina, da uma piripiridima tokare nam ko banavidi.

29 Yau bana, yau giuma baninama umanama: Raḡan kaite e tupotupona. Vutuna aubainama aitauḡa kowai naḡina, ko kita kaua da naḡi nam ei bademi.

30 Be aitauḡa kowai nuaboyana, ko kita kaua da nuaboya nam ei bademi. Be aitauḡa kowai

nuaverena, ko kita kaua da nam nuavere ei bademi. Be aitaūga yaba ko gimagimaranā, ko kita kaua da inam yabedima nam tai bademi.

³¹ Be aitaūga dobu na ġoanama ko voivoiedina, ko kita kaua da inam kauidima nam tai bademi. Baninama uma dobunama tokare e samoana.

³² Taugu yà ġoeġoena da nam ko kawa nuaraġeraġemi. Yaraga tauna Bada na ġoanama e noġonoġotina da nema Bada e noya bake be ya kawa nuaverena.

³³ Be deġoda tauna ei naġina, tauna dobu na ġoanama e noġonoġotidina, da nema sibo na visarama e noya bake da na visarama ei nuavere.

³⁴ Be inam raġanine tokare na noġotama rabui ta tubuġana. Be teneġinama nama guguini, tauna e noġonoġotina da nema sibo Bada ya noya bake da Bada ya kawa nuaverena, baninama tauna na yawasanama matabuna Bada ya utena. Be deġoda tauna ei naġina, tauna dobu na ġoanama e noġonoġotidina da nema sibo na tauġomama ya noya bake da na tauġomama yai nuaverena.

³⁵ Inam kauidie sagumima aubainama yà riuriuemina, be nam ama waiġakemina. Taugu yà ġoeġoena da taumi yawasana didimanine ko miana, be nam ko noġota raburabui.

³⁶ Be aitaugħoma na ġoapaparama ġarone nuanama e rarau potipoti da sibo ya naġina, inam naumeki da tai naġina be inam nam gewagewa.

³⁷ Be aitaugħoma nopoñama batuturinama be na ġoapaparama ġarone nuanama nam ima raupotipotina da sibo ya naġi, naumeki da na ogama e tarägi da tauna tokare nam ei naġi. Ya verena da taudi nam tai naġi.

³⁸ Vutuna aubainama deḡoda banaga tai naḡina, inam ya verena, be aitau da nam ei nagi, o, inam ya vere kauana.

³⁹ Tauḡoma tauna na waivima e panipanina. Be deḡoda tauḡoma e gurina, yodibe kaiyababa tauna na ġoanama nama tauḡominama ei naḡi. Be tauna sibo tauḡoma waisumeġinama ya naḡina.

⁴⁰ Be taugu è noḡotina da kaiyababa nama sibo ya mia yababana, tauna tokare yai nuavere kauana. Be taugu mate yà noḡonogötina da Mamaitua Aruinama nama ya riueguna.

8

Boita kanidima tà kanidi bo ibewa?

¹ Yodi musara kokoitauuteutenama, vutuna na kauama yà paribeemina: Matabuda tè kataiena da kokoitau nam ti rewapanana. Be uma katainama ya voiemina da taumi ko rarauguyayauna. Be rauguyaguyau tokare nam e sagumi, ibewa! Be ami banagama sibo koyai nuapaḡoedina, inam wainuapaḡone tokare ekalesia banegidima ko sagudina.

² Banaga aitau e noḡonogötina da tauna yaba matabuna ya kataiedina, inam baneginama tauna Mamaitua matane na kaitaima nam teneteneḡina.

³ Deḡoda banaga Mamaitua nuanama e paḡona, inam baneginama vutuna Mamaitua ewai annena.

⁴ Be yodi nemanama? Inam naumeki bo ibewa da kokoitau museridima tà kanidi? Tauda tè

kataien da dobu kokoitaudima taudi nam Mamaitua, baninama Mamaitua tauna tenaḡa, be tauna vutuna Mamaitua riuriukauinama.

⁵ Taugu è kataien da gunume be dobue arua gewegewedima ta riuriu munaḡedina da taudi kabe mamaitua. Be ayedi da uma mamaituedi bo babadidima toitoi dobue ta miamiana,

⁶ be tauda yaḡoro tè kataien da Mamaitua riuriukauinama tauna tenaḡa, tauna vutuna tàwai sumäge be tàwai muriwatanena. Be tauna vutuna Tamadama, be pakane yaba matabudi taune da a tubuḡana, be taune da tauda yodi tà miamiana. Be dà Badama tenaḡa e miamiana, tauna Yesu Keriso. Be tauna vutuna yaba matabudi ya voiedi be tauna dà yawasanama ewai badena.

⁷ Be uma kauidima banaga ġesäudima nam ti kataien. Taudi boni kokoitau awai muriwatanedina. Vutuna aubainama yodi deḡoda taudi kokoitau museridima ta kanikanidi be ta noḡonoḡota bekubeku, be noḡotabekubeku e voiedi da adi noḡotama e vovo gwaḡagwaḡana, vutuna aubainama taudi Mamaitua matane a mirana.

⁸ Be Mamaitua nam kani kana taiye imawai aninedana. Vutuna aubainama deḡoda tauda kokoitau museridima tà kanidi bo ibewa, inam kauidima nam timawai badana da tauda banaga vereda bo ibewa.

⁹ Be kwa kita kaua da nam am waisumaḡama kana taiye anibeku kededie turamma kwa voie da na waisumäge e beku.

¹⁰ Baninama deḡoda turamma aitau na noḡotama vovogwaḡagwaḡanama, be ya kitam da tam kokoitau museridima kwa kanikanidina,

agunai tauna tokare mate kokoitau museridima e kanidina,

¹¹ be dabudine tauna tokare e noğota bekubekuna. Baninama tam am waisumağama wairewapaninama aubainama, tam tauna na waisumağama kuya kawa gewagewana. Be kwa noğoti da tauna mate aubainama Keriso ya gurina.

¹² Değoda tam turamma nama nuanama kwa kawa miramira be na noğotama kwa kawa gewagewana, tam Keriso ġarone mate gewagewa kwa voivoiena.

¹³ Vutuna aubainama değoda aba kaninama taugu è kanikani be turaguma è voie da na waisumağe ya bekuna, naumeki da inam muserinama nam yà kani munağe. Inam rağanine turaguma na waisumağe nam e beku.

9

Pol na noyama aubainama maesa nam i ġoena

¹ Taugu riukaua apasol, be nam aitau dobue imawai badeguna! Taugu dà Badama Yesu matağomigue è kitana. Be taugu yau noyama na banima inam yodi taumi Bada kowai sumağena.

² Be avedi da banaga ġesaudima ġarodie taugu nam apasol, be taumi ġaromie inam taugu apasol, baninama taumi taugu yau matamatama.

³ Aitauğā yau noyama ta paripari virevirena, taudi ġarodie umanama yà riuriuna:

⁴ Tauma nam ka kani be ka tego, bo?

⁵ Tauma ama vağaeie nam waisumağā waivinama ka nağī be mate ka nağō, maika apasol

ḡesaudima nama, bo? Bada tasitasinama be Pita nama a voiana.

⁶ Taumi apasol ḡesaudima ko sagusagudina, be taugu be Banabas taumaḡa yodi ama yawasanama aubainama ka noya munaḡemai, bo?

⁷ Ko noḡoti da nam airaḡan tauiḡara taunaḡa na manee iḡara purepuredima i gimarana. Be nam aitau sipi e kuma be kaninama tokare e tuaḡiae. Be nam aitau musara e yosidi be kanidima tokare e tuaḡaiedi.

⁸⁻⁹ Be uma kauidima matabudi nam ama giugiu yababedina, ibewa da Mousis na tarawatuma e riuriuna nama, “Kau kaikaivainama ami noyama e voivoiena raḡanine, nam mudunama ko pantom, ko gose da tauna e kanina.” Ko noḡoti da Mamaitua kau yai nuaboyedi be nama ya riu, bo?

¹⁰ Ibewa da tauda banaga e giugiuedana. Aitau na sipima ya kumana tauna e noḡonogotina da tokare kani e kanina.

¹¹ Be tauma pesi Arue nopomie kè kumana da taumi yodi tauwai sumaḡa. Vutuna aubainama taumi sibo tauma yodi gara be kani sibo koya sagumaina.

¹² Taumi banaga ḡesaudima ḡaromie a rarauguguyana ko sagusagudina, be aba aubainama tauma nam koma sagusagumai? Taumi sibo tauma koya sagusagu kauemainama, baninama tauma ami ekalesiama pakanama kèi karena. Be tauma nam airaḡan kamawai baḡemina da taumi sibo koya sagumai. Ibewa da raḡan matabuna tauma ama ḡoanama kè dami poredina, baninama nam kama ḡoeḡoena da Keriso varinama

kedanama sibo kè kawa barabara.

¹³ Taumi koya kataie bo ibewa da aitaugā tempol nopone ta noyanoyana, taudi adi kanima tempol nopone ta pağopağodina. Be pirisi aitaugā olta debane ta puyopuyona, taudi olta puyonama nevanama ta pağona.

¹⁴ Be inam kauinama teneğine nama Bada ya riu vavasağā da aitaugā vari verenama ta rau-guguye be banaga tawai sumağana, naumeki da tauwai sumağā sibo taurauguguya a sagudina.

¹⁵ Be taugu nam airağan uma yabedima aubaidima ei bağā rubuemina. Be mate taugu nam uma yabedima ama girugirumidina da taumi sibo taugu ko sagugu, ibewa. Be nuaguma ya verena da nam airağan ġaromie aba ei bağena. Agunai da taugu nogone yà guri, be muriğā da aiyaba ġaromie yài bağena.

¹⁶ Nam vari verenama rauguguyenama aubainama ama rarauguyuana. Inam taugu yau noyama. Be vari verenama rauguguyenama yà tuağaiena, taugu tokare gewagewa yà banavina.

¹⁷ Değoda tauguğā yau ġoane e rarauguyuana, naumeki da maesa sibo è pağona. Be taugu nam yau ġoane ama rarauguyuana, ibewa da Maimaitua ya vineguna da noyanama sibo è voiena.

¹⁸ Yodi yau maesama inam aiyaba? Taugu yau maesama inam vutuna vari verenama yà rarauguyuana, be nam tokare mane yà pağō.

¹⁹ Vutuna aubainama taugu nam aitaui mawai badegu. Be yağoro taugu banaga matabudi adi taunoyama da toitoi sibo è verauğedina Keriso ġarone.

20 Jius banegidima ġarodie taugu è voiegu da maika Jius banegiguma. Be aitauġa Mousis na tarawatuma tawai muriwatenena taudi ġarodie, taugu è voiegu da kabe taugu mate Mousis na tarawatuma ēwai muriwatane, avedi da taugu nam inam tarawatunama tauwai muriwatanena. Be nama yà voivoiana da taudi sibo è verauġedina Keriso ġarone.

21 Be eteni banegidima ġarodie, taugu avedi da nam eteni banegigu, be è voia munaġegu da taugu kabe eteni banegigu, avedi da taugu tauwai sumaġa, be Keriso na tarawatuma tauwai muriwatanena. Inam nama yà voivoiana da taudi sibo è verauġedina Keriso ġarone.

22 Be aitau adi waisumaġama gwaġagwaġanama, taudi ġarodie taugu è voia munaġegu da maika kabe yau waisumaġama gwaġagwaġana da sibo è verauġedina Keriso ġarone. Banaga matabudi ġarodie taugu è voivoia munaġeguna maika kabe taudi da sibo toitoi è verauġedina Keriso ġarone.

23 Vari verenama kana taiye taugu uma yabedima matabudi è voivoiedina, be banaga Bada Yesu tawai sumaġena raġanine, taugu yài nuavere kauana.

Reisis ekalesiae wainasinama

24 Ko kataie da reisis nöpone tauwai reisis ta manimaninina, be banaga tenaġa e tava dokana, tauna tokare maesa e paġona. Vu-tuna aubainama taumi yodi ko manini gurata da tokare maesa ko paġona.

²⁵ Tauwai reisis matabudi taudi yaba ġesaudima ġarodie ta widiwidinedina be tawai prektas guratana da tokare maesa sibo a paġona, be inam maesinama tokare e nuayaġotana. Be tauda dà maesama marae inam kenakena nonoġinama.

²⁶ Vutuna aubainama taugu nam ama manimanini yababayababana, be nam amawai paipaidena.

²⁷ Ibewa, be taugu kopiguma yà riġariġa be yàwai badena, baninama nam ama ġoeġoena da taugu banaga ġesaudima ġarodie yà rarau guguya be tokare yà beku. Inam tokare Mamaitua yau maesama banaga ġesaunama e utena.

10

Ko kita kaua da nam raurubu na raġanie ko beku Israel banegidima maika

¹ Yau bana, bonideġo dobu kavakavane aba dà dosima ġarodie ya tubutubuġana, nam airaġan nuemima e koa. Mamaitua giyou ya riupore da uma banegidima yai dokedina. Be taudi egasi noppoġa yai doka nawedina.

² Raġanine taudi giyou ai muriwatane be egasi noppoġa a naġonāġona, inam raġanine taudi Mousis isane a babataitona. Uma babataitonama ewai maġatarana da taudi inam Mousis na damma.

³ Be Mamaitua mara kaninama ya utedi be matabudi a kanina.

⁴ Be mate Mamaitua yekue mara upanama ya utedi be matabudi a tegona. Be uma yekunama inam Keriso, tauna vutuna mate a naġonāġona.

⁵ Be taudi yaḡoro Mamaitua a kawa nuamed-imedina, vutuna aubainama taudi dobu kavakavane Mamaitua matabudi yai guri yaraidina.

⁶ Uma kauidima a tubuḡana, inam mataira ewai maḡatarina tauda ġarode. Be ewai kataidana da tauda nam sibo gewagewa voiedima tèi nuanoġoñoġotedi maika taudi a voivoiana nama.

⁷ Nam kokoitau ko rauduneedi maika taudi. Girugiruminama poranama e riuriuna nama, “Banaga a mia, a kanikani be a tegotegona, be a midisuġu da kokoitau a bigabiga kwavivirona.”

⁸ Be nam tài kawa badara maika taudi. Be uma kauine raġan tenaġa nopone banaga matabudi 23 tausand a gurina.

⁹ Nam sibo Bada raurubue tè boru taudi a voiana maika, be mota Israel banegidima toitoi ai guridina.

¹⁰ Be nam ko momodu taudi maika, be tauwai guri aneanama yai guridina.

¹¹ Uma kauidima Israel banegidima ġarodie a tubuḡana a girumidina, tauda nuadama aniborunama aubainama, da tauda nam uma kauidima yodi raġan damodie sibo tè voiedi.

¹² Vutuna aubainama taumi deġo da ko noġoñoġotina ami waisumaġe ko vava taradidina, naumeki da ko kita kaua da nam ko beku.

¹³ Raurubu matabudi ko banabanavidina inam raurubu ġoma. Inam raurubudima banaga ġesaudima mate ta banabanavidina. Tokare agunai raurubu ġesaudima ko banavidina. Be nam ko naira, baninama Mamaitua patupatutunama e kitakita watanimina da ami rewapanama na ruvae raurubu ko banavidina. Be mate raurubu

rağanine tauna keda ei kataimi da raurubu ko vaisubana, be nam sibo raurubue koya beku.

Kokoitau adi soima be Bada na soima

14 Vutuna aubainama yau bana, kokoitau ko gose poredi be nam airağan ko rauduneedi.

15 Taumi noğota banegimima, aubainama yau giuma aba ya giuemina mayanama ko pağō.

16 Keyaka ko noğoti. Uma keyekinama Yesu na soie tè tegotegoe be Mamaitua tèwai kaiwena. Be rağanine keyaka tè rarau tegoena, tauda Keriso kosinine tèi rawateğeidana. Be buredi tè givana. Be rağanine tè kanikanina tauda Keriso tubuğine tèi rawateğeidana.

17 Avedi da tauda toitoi, be buredi tenağā tà kanikanina, vutuna aubainama tauda matabuda tubuğā tenağā.

18 Taudi Israel adi kauama tà noğoti. Taudi musara olta debane a gabudi be a kanikanidina, inam rağanine taudi inam oltanama mamaituanama mate awai rawateğeidina.

19 Taugu nam ama riuriuna da kokoitau bo adi puyoma inam yaba dosina.

20 Ibewa, be ko noğoti da aiyaba eteni banegidima ta rarau puyoedina, inam vutuna taudi penama ġorodie ta puyopuyona, be nam Mamaitua ġorone. Be taugu nam ama ġoeğoenā da taumi penama mate koi rawateğeimi.

21 Nam Mamaitua na keyake be penama adi keyake ko rautego tenağana. Be mate nam Mamaitua na kani be Seitan na kanima taumi ko kani tenağedi. Avedi! Uma kauidima Mamaitua nam ima ġoeğedina.

22 Tauda Bada tà raraubuna da ġarode sibo ya medi, bo? Tauda dà rewapanama tauna na rewapanama e saġa pore, bo?

Nam taudaġa sagudama tà noġoti, be dà banagama mate sagudima tà noġotina

23 Yaba matabudi teneteneġinama da tà voiedina, be inam yabedima nam matabudi tokare ta saguda. Be mate yaba matabudi teneteneġinama da tà voiedina, be inam yabedima nam matabudi tokare ta voieda be dà waisumaġe tai rewapanama.

24 Nam taudaġa sagu munaġedama tà noġoti, avedi. Be dà banagama mate sagudima tà noġotidina.

25 Musara anikune nopone ta gimagimaredina inam ko kanidina, be nam koi taravira be ko riuna, “Uma kokoitau muserina, bo ibewa?”.

26 Baninama girugiruminama porane umanama ya riuna, “Dobu be nopone yaba matabuna inam Bada ġaronama.”

27 Deġoda nam waisumaġa baneginama kani aubainama e kokonem, be aba kaninama e uteutemna, inam naumeki da kwa kani yababedina be nam kwai taraviravira.

28 Be deġoda inam baneginama sibo umanama i riuemna, “Uma muserinama inam kokoitau museridima.” Naumeki da tam uma baneginama ya riuriuemna tauna kana taiye tam musara nam kwa kanidi.

29 Nam i verena da tauna e noġonoġotina da tam kabe gewagewa ku voivoie.

Be yodi aba aubainama banaga ġesäunama na noġotama sibo yai badem?

30 Be tam yodi agunai umanama kwawai nōgotana, “Dēgoda taugu Mamaitua yài kaiwe be yà kanikanina, naumeiki da aba aubainama banaga ġesäunama na nōgotama sibo èi bade, be nam sibo è kani?”

31 Naumeiki da am nōgotama, baninama yodi yà utemna. Inam baninama yaba matabudi tam kwa voivoiedina, kwa kanikani bo kwa tegotegona, inam Mamaitua isanama anikaisūgunama aubainama.

32 Vutuna aubainama tam nam turamma kwa voie da na nōgote e beku, avedi da tauna Jiu, eteni bo Kuristen baneginama.

33 Taugu mate nama yà voivoiena. Yà rau rubu gurata da banaga matabudi yàwai nuaveredina. Taugu nam taugūga ama sagusagu munāeguna, be banaga ġesaudima mate yà sagusagudina da banaga toitoi tokare Bada Yesu ei yawasanidina.

11

1 Taugu aba Keriso ya voivoiena yàwai muriwatanena, vutuna aubainama taumi sibo taugu yà voivoiana, nama sibo koyai muriwataneguna.

*Tautaugoma be waiwaivi adi vaivaima
taparoro nopone**

2 Taugu isemima yà kaikai sūguna, baninama taumi rāgan matabuna ko nōgonogotigu, be yaba matabuna èwai katakataimina taumi kowai muriwatanedina aubainama.

---

* **11:1:** Debasuma inam Gurik banegidima adi vaivaima.

³ Be yodi yaba tenaḡa yà riuemina: Waivi debanama inam tauḡoma, be tauḡoma debanama inam Keriso, be Keriso debanama inam Mamaitua.

⁴ Vutuna aubainama deḡoda tauḡoma ma debasumana e moimoiragi bo Mamaitua riunama e giuguiena, tauna Keriso ewai diboḡina.

⁵ Be waivi deḡoda nam ma debasumana be e moimoiragi bo Mamaitua riunama e giuguiena, tauna na tauḡomama ewai diboḡina, baninama tauna e voivoiana maika kabe tauḡoma. Tauna e voivoiana kabe waiwaiyi badabadaridima debe-dima makumaku poredima maika.

⁶ Vutuna aubainama deḡoda waivi nam debanama e suma, naumeiki da tauna sibo deba vuvuḡinama a maku pore be tauna sibo ya tunimayaḡana. Be deḡoda waivi debanama makuporenama e tunimayaḡena, naumeiki da tauna sibo debanama ya sumana.

⁷ Be tauḡoma tauna nam sibo debanama ya suma, baninama tauna kitnama maika Mamaitua. Be tauḡoma tauna Mamaitua na waibadama ewai maḡatarina. Be waivi tauna tauḡoma na waibadama ewai maḡatarina.

⁸ Baninama tauḡomae da Mamaitua waivi yai tubuḡina, be Mamaitua nam waivie tauḡoma i tubuḡina.

⁹ Be tauḡoma nam waivi sagunama aubainama i tubuḡana, ibewa. Be waivi tauna tauḡoma sagunama aubainama ya tubuḡana.

¹⁰ Vutuna aubainama waivi debanama sibo ya sumana. Inam na matairama da tauna na tauḡomama na waibadae e vivivivirena. Uma

kauinama anea ta kitakita watanena.

¹¹ Be Keriso matane waivi be taūgomā taudi matabudi tenēgidima, be taudi sibo ai kawa sagu vivirana,

¹² baninama avedi da pakane taūgomae da waivi ya tubūgana, be yodi waivie da tautaūgomā ta tubutubūgana. Be taudi matabudi Mamaitua yai tubūgidina.

¹³ Taumīga mayemima ko pāgo munagēna, waivi debanama nam i suma be e moimoiragina, inam ya vere bo ibewa?

¹⁴ Ami vaivaima ko nōgoti. Dēgoda taūgomā deba vuvūginama e dau kauana, inam nam i verena, be kitanama yai tunimayamayāgana.

¹⁵ Be dēgoda waivi deba vuvūginama e dau kauana, inam ya vere kauana, baninama deba vuvūginama inam maika na debasumama.

¹⁶ Be dēgoda aitau uma kauinama aubainama e riuriu viravirana ġarogue, naumeiki da taugu yà riuriuna da tauma be ekalesia ġesaudima mate ama vaivaima inam nama, be nam aba vaivai ġesaunama ġaromaie ima kenakenana.

Turiya na kauama

¹⁷ Be yodi kaua ġesaunama ġaromie yà giuena. Mamaitua matane taumi gewagewa ko voivoiena, raġanine taumi taparoroe kowai rawatēgeimina.

¹⁸ Baninama taugu è vaiena da taparoroe koi rawatēgeimina raġanine, ko daridariġa muñagēmina. Be taugu yà nōgonogotina da inam riukaua.

¹⁹ Naumeiki da uma dariġinama ei maġatara da aitauġa didimana banegidima tà kitedina.

20-21 Taumi turiya aubainama kowai rawategeimina rağanine, taumi kani kowai paparanena, be ami banagama nam koma raberabedina. Vutuna aubainama ġesaumima ko kanikani gurata be ko tegotego buana, be ġesaumima ma kanigurimi ko nağonağona. Inam nam nama turiya na kaua!

22 Uma kauinama nemanama? Taugu isemima ya kaisuğu, bo? Ibewa ġoma! Taumi sibo ami vadae inam nama kaninama koya kanikani be koya tegotegona. Taumi sibo Mamaitua na damma koya viviviviredina, be ami banagama wainuatoitoidima kowai tunimayağıdina, inam nam i verena.

23 Taugu turiya na kauama Bada yawai kataiguna, vutuna taumi èi kataimina. Inam umanama: Rağanine Judas Bada Yesu ya boruboru dobiğena, inam kupinama teneğine Bada buredi ya pağó,

24 Mamaitua yai kaiwe da ya giva be ya riuna, “Uma inam taugu tubuğiguma taumi aubaimima. Rağanine uma ko kanikanina, taugu aninoğotiguma aubainama.

25 Be kani murine tauna keyaka ya pağó be ya riuna, “Uma inam Mamaitua na waianinama vaunama, kosiniguma e rauğinina aubainama. Rağanine ko tegotegona taugu aninoğotiguma aubainama.

26 Be rağanine taumi uma buredinama ko kanikani be uma keyekinama ko tegotegona, taumi Bada na gurima ko rauguguyena naumeki da tauna na kaba yovo munağama rağanine.

27 Vutuna aubainama aitau da uma buredi-

nama kwa kanikani yababe be uma keyekinama kwa tegotego yababena, inam Bada na gurima be kosininama ya darorona tam mate wavunama kwa kiroġina.

²⁸ Vutuna aubainama taumi mayemima ko paġo munaġena, muriġa da buredi ko kani be keyake ko tegona.

²⁹ Baninama deġoda taumi Bada tubuġinama ko kanikani be kosininama ko tegotego be nam koma noġonoġota kauena da inam Bada tubuġinama be kosininama, naumeki da taumiġa ko kovokovoġa munaġemina.

³⁰ Vutuna aubainama nopomie banaga toitoi ta sidasida, tubuġidima ta vovo gwaġagwaġa, be ġesaudima ta gurigurina. Turiya inam nam maika waikanikani ġoma.

³¹ Be deġoda tauda tà kita wairuva munaġeda be tà turiyana, tauda tokare nam kovoġa tà bnavi.

³² Be deġoda Bada e kovoġidana, inam waikatakatai e uteutedana da tokare tauda nam gienae tà naġo dobu banegidima mate.

³³ Vutuna aubainama yau bana, taumi turiya aubainama kowai rawateġeimina raġanine, ami banagama ko rabedi be nam taumi kani koi paparane.

³⁴ Be aitauġa da kani e karatimina, taumi ami vadae sibo koya kani nonoġana, muriġa da sibo koyai rawateġeimina. Inam tokare Bada nam e kovoġimi.

Taugu yà tavana ġaromie raġanine, yaba ġesaudima mate yà kawa didimanidina.

12

Arua Babau na puyoma

¹ Be yodi yau bana, puyo Arua Babaue na kauama yà riuemina, inam kauinama sibo koya kataiena aubainama.

² Ko nođoti da taumi nam kowai sumāgāna rađanine, taumi kokoitau awai bademina, be uma kokoitaudima taudi nam giugudi be taudi awai keda doka waigewemina.

³ Be yodi deđoda banaga ko banabanavidina aitaugā Mamaitua na kauama ta giugiuena, taumi nema ko katai bake da uma banegidima ta riuriu kaua bo ta kaikaiyovu? Naumeki da umanama tokare ko kataiena: Deđoda ai banaga Arue e giugiuna, tauna tokare nam aba gewagewanama Yesu ġarone e giue. Be teneđinama nama aitau da Arua Babau ġarone, tauna tokare e riuna, “Yesu tauna Bada.”

⁴ Arua Babau tenađa, be puyo tabu be tabu banaga e uteutedana.

⁵ Be noya inam tabu be tabu, be Bada tenađa aubainama tà noyanoyana.

⁶ Be Mamaitua tenađa, be noya tabu be tabu banaga nopode e voivoiedina.

⁷ Uma kauidima Arua tauwai sumāgā e uteutedana da ekalesia anisagudima aubainama.

⁸ Arua tauwai sumāgā tenatenađa uma puyodima e uteutedina:

Waria nuauyauya tauguedima,
waria katai tauguedima,

⁹ waria tauwai sumāgā,
waria Tauwai yawasana,

10 waria mataira tauvoiedima,
 waria tauwai peroveta,
 waria arua tabu be tabu adi yawasanama
 taukataiedima,
 waria bona tabu be tabu tauguedima,
 waria bona tabudima tauvitaredima.

11 Arua Babau tauna tenaḡa, be uma kauidima
 matabudi na ḡoane nama tauwai sumaḡa tenate-
 naḡaḡa e uteutedina.

Tubuḡa tenaḡa be ragaraganama toitoi

12 Tubuḡa tenaḡa be ragaraganama toitoi. Be
 avedi da ragaraganama toitoi, tubuḡa yaḡoro
 inam tenaḡa. Be kauinama teneḡinama nama
 Keriso ḡarone,

13 baninama Arua Babau tenaḡa. Be inam
 Arua babaune tauda matabuda tē babataitona
 da tauda yodi tubuḡa tenaḡa, avedi da noḡone
 tauda Jiu, bo Gurik banegidama, bo taunoya
 yababa bo deḡo da nam taunoya. Matabuda Arua
 teneḡinama tē paḡona.

14 Tauda tē kataie da tubuḡa nam raganama
 tenaḡa, ibewa da ragaraganama toitoi.

15 Deḡoda yodi sibo kaḡa ya riuna, “Taugu
 nam nima, vutuna aubainama taugu nam tubuḡa
 ḡaronama.” Be inam nam nama. Kaḡa yaḡoro
 tubuḡa ḡaronama.

16 Be deḡoda yodi sibo bea ya riuna, “Taugu
 nam mata, vutuna aubainama taugu nam tubuḡa
 ḡaronama.” Be inam nam nama. Bea yaḡoro tubuḡa
 ḡaronama.

17 Be yodi ko noḡoti, deḡoda tubuḡa matabuna
 i rawamatana, nema tokare kuyai beavaia bako?

Be deḡoda tubuḡa matabuna i rawabeanan, nema tokare pana bo ḡabu kuya vaia bakedi?

¹⁸ Be Mamaitua tubuḡa ya voiena be na ḡoane nama rageragedima tabu be tabu ya biridina.

¹⁹ Deḡoda rageragedima matabudi sibo raga tenaḡa, tubuḡa tokare deḡo?

²⁰ Vutuna aubainama raga toitoi, be inam yaḡoro tubuḡa tenaḡa.

²¹ Mata nam teneteneḡina da nima sibo ya riuena, “Taugu è tuaḡaiemna.” Be deba nam teneteneḡina da kaḡa sibo ya riuena, “Taugu è tuaḡaiemna.”

²² Ibewa, be tubuḡa raganama anikitanama maika kabe nam aiyaba, ibewa da adi noyama yaḡoro ta kenakenana.

²³ Be deḡo ragedima tà noḡonoḡoti da nam aniviviredi, taudi tà vivira kauedina. Be deḡo ragedima waitunimayamayaḡidima, tàwai gara kauedina,

²⁴ be deḡo ragedima nam waitunimaya-mayaḡidi, tauda nam tamawai gara kauedina. Be teneginamä nama Mamaitua tubuḡa rageragedima yai rawateḡeidi da taudi tubuḡa tenaḡa, be raga ḡesaudima kamai ragaraga ya voiiedi da banaga ta viviviviredina.

²⁵ Mamaitua nama ya voiena, baninama nam sibo tubuḡa ya daberara be raga matabuna sibo turanama turanama mate ai rabaraba vivirana.

²⁶ Vutuna aubainama deḡoda raga tenaḡa ei nuatoitoina, naumeki da raga ḡesaudima mate tai nuatoittoi saguna. Be deḡoda raga tenaḡa isanama banaga ta kaisuḡuna, naumeki da raga ḡesaudima mate tai nuaverena.

²⁷ Be yodi yà riuemi da taumi matabumi inam Keriso tubuginama, be taumi tenatenağaga inam raganama.

²⁸ Be ekalesia nopone Mamaitua noya tabu be tabu tauwai sumağga ya utedina:

Noğone apasol noyanama,
murine waiperoveta noyanama,
murine tauwai katakatai noyanama,
da mataira tauvoiedima,
da Tauwai yawasana,
da tauwai sagu,
da waibada noyanama,
da bona tabu be tabu tauguedima.

²⁹ Be yodi banaga matabudi inam apasol, bo? Bo matabudi tauwai peroveta? Bo matabudi tauwai katakatai? Bo matabudi mataira ta voivoiedi?

³⁰ Bo matabudi Tauwai yawasana? Bo matabudi bona tabu be tabu tauguedi? Bo matabudi bona tabudima tauvitaredi? Ibewa!

³¹ Ko raurubu gurata da puyo dosidima ko ragaudina.

Be yodi keda vere vavasağinama yài kataimina da nema sibo inam puyodima koya noya bakedina.

13

Wainuapaǵo

¹ Deǵoda taugu banaga bo anea adi bonae sibo è giugiuna, be deǵoda taugu wainuapaǵo nam ġarogue, taugu inam maika toutou yababa bo maika boiǵatu yà gugugugura yabayababana.

² Bo deǵoda taugu waiperoveta puyonama ġarogue be Mamaitua na kauama

moimoisiridima matabudi sibo è kataiedina, be değoda katai ġesaudima mate sibo è kataiena, be değoda yau waisumaġama dosi vavasaġinama da taugu sibo oya è riue be ya tauriana, be değoda taugu wainuapaġo nam ġarogue, naumeki da taugu inam nam aiyaba be Mamaitua ya kita tuagħieguna.

³ Bo değoda yau purapurama matabuna banaga waikaruwaġewaġedima yà utedina, bo değoda vari verenama kana taiye tubuġiguma sibo a gabu goruna, be değoda taugu wainuapaġo nam ġarogue, inam tokare nam yau maesa.

⁴⁻⁶ Wainuapaġo baneginama tauna banaga ġarodie ewai nuabagibagi be e raraukivi verena.

Tauna nam ima unuunura.

Tauna nam ima seġaseġara.

Tauna nam ima rarau guyaguyau.

Tauna nam kivinama gewagewana.

Tauna nam taunaġa ima noġonogħota munaġe.

Tauna nam meditupo banegina.

Tauna nam gewagewa nuapikanama nopone ima noġonogħotina.

Tauna nam gewagewa kauidima ima ġoeġoedina, be tauna riukaua e ġoeġoe kauena.

⁷ Tauna raġan matabuna ġarone piripiri ewai dami poredina.

Be raġan matabuna na banagama ewai sumaġedina, be e noġonogħoti da tokare yaba matabuna naumeki.

Be raġan matabuna piripiri nopolie tauna e kaikai guratena.

⁸ Baninama wainuapaġo tauna kenakena

nonoġinama. Be waiperoveta tokare e kovina, be bona tabu be tabu giuenama tokare e kovina, be waikatakatai giunama tokare e kovina.

⁹ Baninama yodi tauda aba tè kataiena inam ġaubo ġominama, be aba tawai perovetena inam ġaubo ġominama.

¹⁰ Be tokare Bada na kaba verauma raġanine, aba ġaubo ġominama tè kataie be tawai perovetana, tokare e kovina.

¹¹ Raġanine taugu ġaubogue taugu yau giuma inam gomana maika. Be yau noġotama gomana maika, be taugu yaba matabuna è kitakita wairuvedina gomana na noġote. Be taugu è moramorabana raġanine, taugu seda adi kauama è gose poredina.

¹² Be teneġinama nama yodi tauda Mamaitua na kauama, nam tama kitakita kauena maika garasi gapugapunama nama. Be tokare taugu Bada noġonama mataġomigue yà kitana. Yodi ġaubo ġominama è kataiena be tokare yaba matabudi yà kawai kauedina, maika yodi Mamaitua nopolguma ya kawai kauena nama.

¹³ Be raġan ġaubonaġa yodi uma yabedima rabuiteġa ta kenakenana: Waisumaġa, noġota bagibaginama be wainuapaġo. Be nopolidie wainuapaġo inam ya saġa guratana.

14

Waiperoveta be bona tabu be tabu puyonama

¹ Vutuna aubainama wainuapaġo sibo koya wane guratena, yodibe Arua Babau puyonama

ko wanena. Be ko raurubu da waiperoveta puyonama ko paǵona.

² Baninama taumi aitaugā bona tabu tabu ko giugiuna, taumi nam banaga ġarodie koma giugiuna be Mamaitua ġarone, baninama aba ko giugiuena banaga nam ti kataienia. Be taumi Arue giu moimoisiridima ko giugiuna.

³ Be deǵoda banaga aitaugā tawai perovetana, taudi inam banaga ġarodie ta giugiuna, da arue sibo ai rewapana, a duǵudi be a riu wainuasubesbedina.

⁴ Aitaugā bona tabu be tabu ta giugiuena, taudiġā ta sagusagu munaġedina, be aitaugā tawai perovetana, taudi ekalesia ta sagusagudina.

⁵ Bona tabu be tabu giuedima inam matabuna naumeki, be taugu yà ġoēgoe guratena da taumi matabumi sibo koyai perovetana. Tauwai peroveta tauna banaga dosinama, nam maika bona tabu tabu taugienama nama. Be deǵoda bona tauvitarena mate, inam naumeki, baninama ekalesia tokare sagu ta banavina.

⁶ Naumeki yau bana, deǵoda ġaromie yà verau be bona tabu yà giuemina, taumi tokare nam sagu ko banavi. Ibewa da taugu waimaġatara giuna, bo Mamaitua na giuma, bo waiperoveta, bo waikatakatai giunama, nama sibo è riuemina, tokare sagu koya banavina.

⁷ Turai bo gita ko noǵotidi, taudi nam banaga maika tima yavuyavutuna, be yaǵoro ta gugugugurana. Be deǵoda banaga turai bo gita digirienama nam i katai kauena, tokare nema bonanama ġaroronama kwa vaia bake? Be deǵoda

waidigirienama e kataie be e paǵo vitavitaredina, tokare bonedima ġaroronama kwa vaiena.

⁸ Be mate bogigi deǵoda nam ta suve yaǵe, tokare nema banaga ta rawateǵei bako?

⁹ Be teneǵinama nama ġaromie. Deǵoda ami giuma matabudi neǵo, tokare banaga nema ta katai bake da taumi aba ko giugiu? Taumi inam ko giugiu yababana.

¹⁰ Be yaǵoro è kataiena da dobu matabuna nopone bona matabudi banidima mate.

¹¹ Vutuna aubainama deǵoda banaga e giugiu be taugu na giuma baninama nam yà kataie, naumeki da taugu wari dobu banagiguma, be tauna wari dobu banaginama.

¹² Be teneǵinama nama taumi ġaromie. Deǵoda puyo Arue ko ǵoedina, naumeki ko kita da inam puyodima ekalesia sibo ya sagudina.

¹³ Naumeki da banaga aitau bona tabu e giugiuena, tauna Mamaitua sibo yai baǵa da rewapanan ya ute, da uma giudima ya vitaredi be ya kawa negenegedina.

¹⁴ Taumi uma kauinama ko noǵoti: Deǵoda taugu bona tabune è moiragina, inam taugu yau aruama e moimoiragina, be taugu nam aba ama noǵonoǵotina, ibewa.

¹⁵ Naumeki da yodi aba yà voie? Taugu arue yà moimoiragi be yau noǵote mate yà moimoiragina. Taugu arue yà saresare be yau noǵote mate yà saresarena.

¹⁶ Be deǵoda tam Mamaitua isanama arue kwa kaikai suǵuna, tokare banaga ġesaunama “Inam riukaua” nema e vato bake? Baninama tam aba kwa giugiuena tauna nam i kataiena.

17 Tam agunai moiragi verene kwa moimoiragina Mamaitua ġarone, be you, uma moiraginama banaga ġesaudima nam ima sagusagudina.

18 Taugu Mamaitua yà kaiwe da taugu bona tabudima toitoi yà giuguedina, nam maika taumi.

19 Be taparoro nōpone è noġoti da ya vere kauana da taugu giu raubisaġa negenegedima yà vatodi da banaga ta kataiedina, be nam giu toitoi da banaga tokare nam ta kataiedi.

20 Yau bana uma kauidie nam seda maika kowai noġota, ibewa da banaga batuturidima adi noġote koi noġotana. Be gewagewa noġotidima ta tavatavana raġandie, naumeki da taumi seda wawaidima maika sibo koya miana.

21 Girugiruminama porane Bada umanama ya riuna,

“Tokare taugu wari dobu banegidima yà riuporedina Israel banegidima ġarodie.

Be uma banegidima wari bonae ta giuna Israel banegidima ġarodie,
taudi yaġoro tokare nam tai beavaiegu.”

22 Vutuna aubainama yodi tà kita da bona ġesaudie giugiunama, inam mataira eteni banegidima aubaidima, be nam banaga e sagudi da tai sumaġa. Be waiperoveta giunama inam vutuna banaga e sagudi da adi waisumaġa ei rewapanana.

23 Deġoda taumi taparoroe ami wairawateġeima raġanine, be matabumi bona tabudie tabudie ko giugiu be eteni baneginama i saġa nopolie be i vaiemina, tauna agunai tokare ya riuwai buebuemina.

24 Be deḡoda matabumi Mamaitua varinama ko giugie be eteni baneginama nopomie i saḡa be i vaiena, dabudine ami giuma tokare nōponama ya tiremi be ya kataie munaḡe da tauna gewagewa baneginama.

25 Be na noḡotama semosemodima matabudi ta maḡatara be tauna tuapikane e raupari be Mamaitua isanama e kaisuḡusuġu be e riuna, “Riukaua da Mamaitua nopomie e miamiana.”

Taparoroe yaba matabudi na didimanae sibo a voiedina

26 Vutuna aubainama yau bana, uma yabedima ya giuguedina, matabudi tà rawatupetupedina. Be ami wairawateğeima raġanine banaga ġesaudima tausaresare, be ġesaudima tauwai katakatai bo Mamaitua aba ewai kataidina tauguedima, be ġesaudima bona tabu be tabu tauguedima, be ġesaudima bona tabudima tauwai toropetaenama. Be yaba matabudi ko voivoiedina inam ekalesia anisagunama aubainama.

27 Deḡoda banaga bona tabu be tabu tauguedima, naumeki da banaga rabui bo rabuiteğä, be nam ġesaudima mate. Dabudine waria sibo ya giu ya kovi da waria. Be nam matabudi ta giugiu tenaḡä. Be waria sibo adi giuma yai toropeta da banaga sibo a kataiena.

28 Be taparoro nōpone deḡoda toropeta ibewa, naumeki da matabudi sibo nam a giu. Be aitau e ġoena, naumeki da taunaḡä nuane Mamaitua mate sibo ai giuna.

29 Be tauwai peroveta rabui bo rabuiteğä sibo a giuna, be banaga ġesaudima taudi adi giuma

sibo a kita wairuva yağedi da adi giuma inam naumeki bo ibewa.

³⁰ Be değoda aitau baneginama miemieninama Mamaitua noğota e utena, inam naumeki da tauna e giuna, be turanama giugiunama sibo yai nuatuğuna.

³¹ Inam kauine tauwai peroveta matabudi tokare ta giuna, wari peroveta e giu e kovi be wari peroveta e giugiuna. Inam nama banaga matabudi tai katakataidi be ta sagudina.

³² Be uma kauinama ko noğoti: Değoda banaga aitau Mamaitua noğota ya utena, naumeki da tauna rewapana ġorone e kenakenana da ei nuabagibagi be ei rabana, naumeki da na giu rağaninama e tavana, yodibe e giuna.

³³ Inam baninama Mamaitua tauna suba baneginama, be tauna nam ima ġoeġoena da yaba tà voia yababayababedi, avedi.

Ekalesia matabudi adi vaivaima inam

³⁴ rağanine adi waitaparorama nopone waiwaivi nam sibo a giugiu yababayababa, be waivi na tauğomama na waibadama dibune sibo ya miana maika tarawatu e riuriuna nama.

³⁵ Değoda taudi aba waitaraviranama ġarodie e kenana, naumeki da taudi sibo a na gó vadae be adi tautauğomama sibo ai taraviredina. Baninama inam yai tunimayamayağana da waiwaivi adi wainua noğonogotama ta giuedina taparoro nopone.

³⁶ Naumeki da uma giudima ko katai kauedina, baninama Mamaitua na giuma nam taumi ġaromie i tubuğana, be nam taumi koma waibadena, be na giuma nam taumiğä aubaimi.

³⁷ Değoda taumi aitaūga ko noğonoğotina da taumi Mamaitua na perovetama bo puyo Arue koya pağona, naumeki da taumi taugu aba ġaromie è girugirumina sibo koya katai kauena da inam Mamaitua na riuvavasağama.

³⁸ Be değoda aitau uma giudima e riuwai kaikaiyovuedina, naumeki da tauna mate ko riuwai kaikaiyovuna.

³⁹ Vutuna aubainama yau bana, Bada koi bağda da ami taparoroe taumi sibo Bada na giuma koyai perovetaena. Be nam bona tabu be tabu giuenama ko riuntuatuağae,

⁴⁰ be yaba matabudi adi didimanae sibo koya voia yağedina.

15

Keriso na midisuğu munağama

¹ Yau bana, pakane vari verenama è rarauguguyena, taumi yodi koyai aninena be debane ko midimidina, vutuna yodi ya riuwai noğotimina.

² Değoda uma varinama ko kaiguratena, taumi yawasana kenakena nonoğınama ko banavi, değoda ibewa, naumeki da ami waisumağama inam kavakavanama.

³ Taugu aba da Mamaitua ġarone è pağopağona inam kaua dosinama, vutuna taumi è utemina. Be inam varinama inam umanama: Yesu Keriso dà gewagewama aubainama ya gurina, maika girugiruminama poranama e riuriuna nama,

⁴ da taudi a dobo be rağan aniwai rabuiteğane Mamaitua ya kawa midisuğu munağena, maika girugiruminama poranama e riuriuna nama.

5 Be murine Bada Yesu Pita ġarone ya maġatarana, da apasol 12 ġarodie mate tauna ya maġatarana.

6 Be murine tauna raġan tenaġa tauwai sumaġa 500 be ġesaudima mate ġarodie ya maġatarana. Be banegidima ġesaudima yaġoro ta miamiana, be ġesaudima a kovina.

7 Be muriġa tauna Jeims ġarone ya maġatarana, da murine apasol matabudi ġarodie ya maġatarana.

8 Be matabudi muridie, avedi da taugu muriġa ġoma Arue è tubuġana, be yaġoro Bada Yesu taugu ġarogue ya maġatarana,

9 baninama taugu apasol nopolie è yovo guratana aubainama, nam apasol ġesaudima maika. Be taugu nam veregu da sibo ai isaguna apasol, baninama taugu boni Mamaitua na damma è raraukivi gewegewedina aubainama.

10 Be Mamaitua na raukiviveree taugu yodi apasol. Be na raukiviverema nam i ute yababeguna, ibewa da taugu è noya guratana, nam apasol ġesaudima maika. Be uma noyanama nam tauguġa yau rewapanae e voivoiedina, ibewa da Mamaitua na raukiviveree.

11 Be avedi deġoda apasol ġesaudima ta noyanoya gurata bo taugu yà noyanoya guratana, be matabumai inam vari teneġinama ka rarauguguyena, inam vutuna taumi kowai sumaġena.

Tauda dà kaba midisuġuma

12 Tauma Keriso gurie be ya midisuġu munāġana varinama kë rarauguguyena, be taumi uma varinama koyai sumaġena. Be yodi

ḡesaumima nemanama da ko riuriuna da banaga guriguridima tokare nam ta midisuḡu munaḡa?

13 Deḡoda inam riunama riukaua, naumeiki da Keriso mate tokare nam ya midisuḡu munaḡa.

14 Be deḡoda Keriso nam i midisuḡu munaḡa, naumeiki da tauma ama rauguguyama be ami waisumaḡama inam nam banibiribiridi.

15 Be deḡoda inam nama, tauma tokare Mamaitua na matamatama kaikaiyovumaima. Baninama tauma noḡone kè riuemina da Mamaitua tauna Keriso gurie be ya kawa midisuḡu mu-naḡena. Be deḡoda banaga guriguridima tokare nam ta midisuḡu munaḡa, naumeiki da vari kè rarauguguyena inam kaiyovu.

16 Baninama deḡoda banaga guriguridima tokare nam ta midisuḡu munaḡa, naumeiki da Keriso mate tokare nam ya midisuḡu munaḡa.

17 Be deḡoda Keriso nam i midisuḡu munaḡa, naumeiki da ami waisumaḡama inam kavakavanama, be taumi yodi yaḡoro sibo gewagewae koya miamiana.

18 Be mate taudi aitaugā Keriso tauwai sumağenāma banegidima a gurigurina, taudi tokare nam yawasana ta banavina.

19 Deḡoda tauda dobuḡa na yawasanama aubainama Kerisoe tài sumağana, o kapore wainuatoitoidama, tunidaḡa tà kwapukwapu yababena.

20 Be Mamaitua riukaua da Keriso gurie be ya kawa midisuḡu mu-naḡena. Tauna banaga guriguridima nopodie be Mamaitua ya kawa midisuḡu dokena.

21 Banaga tenaḡa kana taiye guri ya tubuḡana, tauna vutuna Adam. Be kauinama teneḡinama nama banaga tenaḡa kana taiye midisuḡu muṇaḡa ya tubuḡana, tauna vutuna Keriso.

22 Vutuna aubainama Adam kana taiye matabuda tà gurigurina. Be Keriso kana taiye matabuda tà yawasanana.

23 Be tauda dà raḡanima boruborune nama tà midisuḡu muṇaḡana. Nogone Keriso ya midisuḡu dokana, be murine na kaba verau muṇaḡama raḡanine, Keriso na banagama ta midisuḡu muṇaḡana,

24 yodibe raḡan damonama e tavana. Inam raḡanine Seitan be banaga adi rewapana be adi waibadama matabudi Keriso e kawa gewegewedina. Be murine tauna na waiguyauma Tamanama e utena.

25 Be Yesu Keriso ei badana, naumeki da Mamaitua Keriso na ḡaviamma Yesu kaḡanama dibune e biridina.

26 Be na ḡaviamma damonama inam guri vutuna e kawa gewagewana.

27 “Mamaitua yaba matabudi Keriso kaḡanama dibune ya biridina.” Be tà katai kaue da yaba matabudi Keriso kaḡanama dibune ya biridina, be nam tauname mate.

28 Raḡanine Mamaitua yaba matabudi Keriso kaḡanama dibune e biribiridina, murine Keriso tauna mate Tamanama na waibadama dibune e miana. Yodibe Mamaitua tauna vutuna yaba matabudi ei badedina.

29 Be deḡoda banaga guriguridima nam ta midisuḡu muṇaḡa, naumeki da taudi aitauḡa adi

banagama guriguridima aubaidima a babababataitona, tokare nema ta voia bako? Bo aba aubainama taudi adi banagama guriguridima aubaidima a babataito?

³⁰ Be tauma nemanama? Banaga toitoi uma noyanama ka voivoiena debane ta ġasiġasiemina, be raġan matabuna ta ġoeġoena da sibo ai gurimaina. Deġoda banaga gurie nam ta midisuġu munaġa, naumeki da tauma aba aubainama uma varinama sibo kē naġo be banaga ġarodie kē rauguguya nawe?

³¹ Yau bana, riukaua yà riuriuemina da tauma raġan matabuna guri ka kitakita saġena. Be tauma Bada Yesu Kerisoe ka rarau guyaguyauemina.

³² Deġoda gurie midisuġu munaġa ibewa, naumeki da taugu Epeses nopone nam sibo guri ē kita saġesāġe. Deġoda inam nama, naumeki da “Tauda yodi tà kani, tà tego,
be pomai tà gurina.”

³³ Ko kita kaua da nam aitau ei kedadoka waigewemi. Deġoda gewagewa banegidima koi turanedina, taumi mate tokare ko gewagewana.

³⁴ Noġota viravira ko paġo be bua giudima ko gose poredi. Be gewagewa mate ko gosed! Taumi ġesaumima Mamaitua nam ko kataiena, uma riunama yà riuriuemina da taumi sibo koya tunimayaġana.

Midisuġu munaġa murine tubuġa nema maika kitana?

³⁵ Yodi ġesaumima agunai ko riuriuna, “Guri taudi nam tubuġa ġarodie be nema ta midisuġu munaġa bako?”

36 Taumi buebuemi, bo? Pesi koya kumana tokare nam e gogo, ibewa da nōgōne e guri dokana, murīga da e gogona.

37 Be pesi kuya kumakumana tubūginama inam semoe pesi nopone e kenakenana. Be pesi kwa kumakumana rāganine, nam pesi tubūginama kuma kumakumana, ibewa da pesīga kwa kumakumana, yāgoda bo pesī gesaudima maika.

38 Be Mamaitua uma pesidima tokare na ġoane nama pesi tubūgidima e utedina. Be nama pesī gesaudima mate adi tubūge adi tubūge e utedina.

39 Be uma kauinama tenēginama nama tauda ġarode. Tubūga matabudi inam nam tenēgidi. Banaga tubūgidima natabu, musara natabu, kiu natabu be iyana natabu.

40 Be tubūga marae be tubūga dobue mate ta kenakenana. Be mara na tubūgamā kitanama tabu be dobu na tubūgamā kitanama tabu.

41 Suara kitanama natabu, nawaravi natabu be kipora kitanama natabu. Be kipora tabu be tabu kitedima tabu be tabu.

42 Be inam kauinama tenēginama nama rāganine tauda gurie be tà midimidisūgu munāga rāganine, tubūga doğa nopone boruborunama tokare e bovana. Be tubūga midimidisūgu munēginama tauna tokare nam e bova, ibewa be kenakena nonōginama.

43 Tubūga doğa nopone tà boruboruna, kitedima nam ti verena. Be tubūga e midimidisūgu munāgana, tauna kitanama ya vere vavasāgana. Tubūga doğa nopone tà boruboruna, inam ya gwāgagwāgana, be tubūga e midimidisūgu munāgana, tauna yai rewapanan kauana.

44 Tubuḡa doḡa nopone tà boruboruna, inam dobu na tubuḡama, be tubuḡa e midimidisuḡu munaḡana, inam tubuḡa arue. Deḡoda dobu na tubuḡama e miana, naumeki da tubuḡa arue mate e miamiana.

45 Baninama girugiruminama porane umanama e riuriuna, “Banaga pakanama inam Adam, tauna dobu yawasaninama ya pagona.” Be Adam wairabuinama muriḡa ya tubutubuḡana, tauna vutuna yawasana arue tauwai utaenama.

46 Arua baneginama nam i dokana, ibewa da dobu baneginama. Muriḡa da arua baneginama e tavana.

47 Pakane Adamnama tauna doḡa popokaune ya tubuḡana, be Adam wairabuinama tauna marae be ya yovona.

48 Tauda matabuda dobu banegidama. Vutuna aubainama tubuḡidama inam Adam tubuḡinama maika. Be deḡoda tauda Kerisoe mara banegidama te tubuḡana, naumeki da tauda tokare tubuḡidama Keriso tubuḡinama maika.

49 Yodi tauda kitadama dobu baneginama maika, be tokare kitadama mara baneginama maika.

50 Yau bana, yà riuriu kauemina da dobu na tubuḡe, tauda tokare nam tà naḡo marae be Mamaitua na waiguyauma tài buderie. Uma tubuḡinama tokare e bovana be nam e kena nonoḡa.

51 Be yodi koi beavaie be taugu giu semosemonama yà riuemina: Tauda nam tokare matabuda tà guri, ibewa da tà tubuḡa vitarana.

52 Uma kauinama bogigi damodamone e riuriuna rağanine, ei rağantenağe da e tubuğana, mata tautaugabnama maika. Bogigi e riuriuna rağanine banaga guriguridima ta midisuğu nonoğana be nam ta bova munağga. Be yawayawasanidama tauda tà tubuğga vitarana.

53 Tubuğidama poranama tokare e guri be e bovana, be tubuğga vaunama tokare nam e guri be e bova.

54 Be tubuğga vaunama tà pağona rağanine, dabudine peroveta na giuma e tubuğana. Na giuma inam umanama:

“Vaisuba guri ya tonoğina.”

55 “Guri, am vaisubama değó?

Guri yodi am rewapanama değó?”

56 Gewagewae guri na rewapanama e pağopağona. Be tarawatue gewagewa e mağamağatarana.

57 Be Mamaitua tài kaiwe da Yesu Kerisoe anivai suba ya utedana.

58 Vutuna aubainama yau bana, ami waisumağe ko midi da bagibaginağga, be nam aba e kawa dagudagumi. Rağan matabuna Bada aubainama ko noya guratana, be ko kataie da ami noyama Bada ġarone inam nam kavakavana.

16

*Mane taminama Mamaitua na damma
Jerusalemma aubaidima*

1 Naumeki be yodi mane taminama Mamaitua na damma aubaidima ya riuemina: Galesia banegidima è riuedi be nema a voivoia bakona, nama taumi sibo koya voiana.

² Sande patapatanama taumi tenatenaḡaḡa wiki nopone ami maesama ko paḡopaḡona na ruvae, rauḡaubonaḡa sibo koya boruboruna. Uma manenama koya boruboruna sibo koya vokaukaue be koya boru yaḡe da ya kenana. Be taugu yà tavana raḡanine nam mane yà tama.

³ Be mane kawakawa nonoḡinama yà paḡo be taumi banaga ko vinedi da ami manema yà utedi be yà riupore nawedina Jerusalemma, leta mate.

⁴ Be deḡoda naḡo ḡarogue e verena, naumeki da matabumai ka naḡo tenaḡana. Pol na vaḡaima yai ogaena.

⁵ Taugu Masedonia provinsnaḡa yà verauna, be muriḡa da taumi ḡaromie yà dobina.

⁶ Agunai taumi ḡaromie raḡan bisanama yà rautapa miana. Bo deḡoda bodubodu raḡanine taumi mate tà mia, be murine taumi yau vaḡaie ko saguguna.

⁷ Taugu nam yà tava ḡaromie be yà naḡo ḡoma, ibewa da yà ḡoegōena taumi mate tà rautapa mia guratana, deḡoda Bada ei anineguna nama.

⁸ Be yodi taugu Epesesma yà miana naumeki da Pentekost raḡaninama e tavana,

⁹ avedi da banaga toitoi tawai ḡavieguna be yau noyama kedanama verenama ya nuaporaḡana aubainama, taugu yaḡoro uma dabudine yà miana.

¹⁰ Deḡoda Timoti ḡaromie e tavana, naumeki da ko rabe kauena, tauna nam ma nuaboyana ḡaromie sibo ya mia, baninama tauna Bada na noyama e voivoiena maika taugu.

¹¹ Be nam aitau e riutuatuḡaie, be ma nua-subana ko riupore verauḡe da ḡarogue e tavana.

Taugu Timoti na banagama mate yà raberabedina.

¹² Be turaguma Apolos taugu è riu vavasaġena da tauna na banagama mate sibo a verauna ġaromie, be tauna ya tuaġaina. Be tauna na ġoane nama tokare e verauna ġaromie.

¹³ Koi kita kauana banaga kaikaiyovudima ġarodie. Ami waisumāġe ko midi da bagibagināġa. Debemima e tora be koi rewapanana.

¹⁴ Yaba matabuna ko voiedina wainuapaġoe.

¹⁵ Akaia provins nopone Stepanas be na vadama nopone banegidima taudi Bada Yesu ai sumāġa dokena. Be taudime ai uta munaġedi da raġan matabuna tauwai sumāġa aubaidima a noyanoya guratana. Vutuna aubainama yau bana,

¹⁶ taumi inam nama banegidima, aitaugā eklesia nopone a noyanoya guratana aubaimima, taudi vutudi ko voteyeteyedina.

¹⁷ Taumi nam ġarogue ko tavana, aubainama taugu è tauwai nuaboyana. Be ami banagama Stepanas, Fotunatas be Akaikas ġarogue a tavatavana raġanine, taugu nuaguma ya vere kauana,

¹⁸ baninama taudi, taumi be taugu a duġuda be taugu nuaguma ya verena. Inam nama banegidima, taudi vutudi ko viviredina.

Pol na waikaiwama

¹⁹ Mamaítua na damma matabudi Eisia provins nopone tawai kaiwemina. Be Akwila be Prisila mate Bada isane tawai kaiwa vavasaġemina, be aitaugā adi vadae awai rawateġeidina taparoro aubainama, taudi mate tawai kaiwemina.

20 Be tauwai sumaḡa uma dobudine, taudi mate tawai kaiwemina. Be wainuapaḡoe koi kaiwa vivirana.

21 Uma waikaiwa giunama inam taugu Pol nimague è girumina.

22 Aitau da Bada nam ei nuapaḡoe, Bada tauna tokare ei tara tautauena.

O Bada, kwa yovo!

23 Bada Yesu na raukiviverema ḡaromie e kennana.

24 Be Yesu Kerisoe taumi matabumi yàwai nua-paḡoemina.

**Vari Verenama
The New Testament in the Dawawa Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Dawawa long Niugini**
copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Dawawa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

9b8bda32-db42-5be3-9d24-4e4a5d5f65b2